

QUICKSCAN ECOLOGIE WOONWIJK
DEDEMSVAART

GEMEENTE HARDENBERG

DEFINITIEF

6 mei 2009
B01035.160601

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling	4
1.3	Afbakening	4
1.4	Gebiedsbeschrijving	5
1.5	Voorgenomen ruimtelijke ingreep	6
2	Wettelijk kader	7
2.1	Natuurbescherming in Nederland	7
2.1.1	Natuurbeschermingswet 1998	7
2.1.2	Ecologische hoofdstructuur	8
2.1.3	Flora- en faunawet	9
3	Onderzoek gebiedenbescherming	11
3.1	Ecologische hoofdstructuur	11
3.2	Effectbeschrijving	11
3.2.1	Ruimtebeslag en vernippering	11
3.2.2	Verstoring	11
3.2.3	Hydrologische veranderingen	12
3.3	Toetsing van effecten	12
4	Onderzoek soortenbescherming	13
4.1	Beschermde soorten	13
4.1.1	Vaatplanten	13
4.1.2	Broedvogels	13
4.1.3	Zoogdieren	13
4.1.4	Amfibieën	14
4.1.5	Reptielen	15
4.1.6	Vissen	15
4.1.7	Ongewervelden	15
4.1.8	Weekdieren	16
4.2	Mogelijke gevolgen voor beschermde soorten	16
4.3	Toetsing aan Flora- en faunawet	17
4.4	Voorkomen en beperken van schade	17
4.5	Mogelijkheden voor vrijstellingen en ontheffingen	18
5	Conclusies en aanbevelingen	19
5.1	Gebiedsbescherming	19
5.2	Soortenbescherming	19
5.3	Aanbevelingen	20
Bijlage 1	Bronnen	21

HOOFDSTUK

1

Inleiding

1.1

AANLEIDING

De gemeente Hardenberg heeft plannen voor de aanleg van een woonwijk ten zuiden van Dedemsvaart. Elke ruimtelijke ingreep vraagt een zorgvuldige ruimtelijke afweging waarbij onder andere de natuurwaarden meewegen. De gemeente Hardenberg heeft ARCADIS verzocht te beoordelen of er door de voorgenomen ruimtelijke ingrepen belemmeringen op kunnen treden met betrekking tot wettelijk beschermde soorten en gebieden.

1.2

DOELSTELLING

Om helder te krijgen of er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden gaan worden en of daarvoor een ontheffing noodzakelijk is, dient antwoord gegeven te worden op de volgende vragen:

- § Zijn er mogelijk beschermde planten of dieren in het studiegebied aanwezig, en zo ja, welke?
- § Kunnen er verboden handelingen met betrekking tot de Flora- en faunawet plaatsvinden op beschermde soorten ten gevolge van de uitvoering van het project?
- § Is het mogelijk deze verboden handelingen te voorkomen door het treffen van (beschermende) maatregelen?
- § Is het noodzakelijk een nader onderzoek uit te voeren en een ontheffing aan te vragen?

Naast de Flora- en faunawet wordt aangegeven of effecten op kunnen treden op beschermde gebieden (Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur). Het plangebied ligt op ruime afstand van Natura 2000-gebieden (> 6 km). Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is dan ook niet noodzakelijk. Het plangebied ligt op circa 1,5 kilometer afstand van de het Reestdal. Het Reestdal behoort tot de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Doordat negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken niet bij voorbaat uitgesloten kunnen worden, dienen de plannen getoetst te worden aan het beschermingskader van de EHS.

1.3

AFBAKENING

Bij een quickscan worden op basis van bestaande verspreidingsgegevens (bureaustudie) uitspraken gedaan over de verwachting van het voorkomen van beschermde soorten. Op 28 april 2009 heeft een veldbezoek plaatsgevonden in de vorm van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Een habitatgeschiktheidsbeoordeling is een veldonderzoek waarbij op grond van fysieke kenmerken van het terrein een indicatie verkregen wordt van het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten.

Omdat de bureaustudie in een eerder stadium heeft plaatsgevonden is tijdens het veldbezoek ook gericht gekeken naar de habitatgeschiktheid van het plangebied voor waterspitsmuis en poelkikker. Ook heeft er schepnetonderzoek plaatsgevonden naar grote modderkruiper en platte schijfhoren. Het veldonderzoek vormt samen met de vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket en beschikbare literatuur de basis van de quick scan.

De voorgenomen ruimtelijke ingrepen worden getoetst aan de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Vervolgens wordt bekeken of eventuele schadelijke effecten voorkomen kunnen worden met mitigerende maatregelen. Er wordt aangegeven of nader (veld)onderzoek noodzakelijk is. Indien beschermde soorten verwacht worden, is het noodzakelijk te bepalen of ze daadwerkelijk vóórkomen. Wanneer voor zwaarder beschermde soorten, tabel 2 en 3 –soorten van de Flora- en faunawet, verbodsbepalingen overtreden worden, dient een ontheffing aangevraagd te worden in het kader van Flora- en faunawet. Voor de minder zwaar beschermde soorten, de soorten van tabel 1 van de Flora- en Faunawet geldt bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een algemene vrijstelling.

Naast de Flora- en faunawet is mogelijk de gebiedsbeschermende werking van de provinciaal beleid (EHS) van toepassing. Er wordt aangegeven of de voorgenomen ruimtelijke ingrepen mogelijk een effect hebben op dergelijke gebieden.

1.4

GEBIEDSBESCHRIJVING

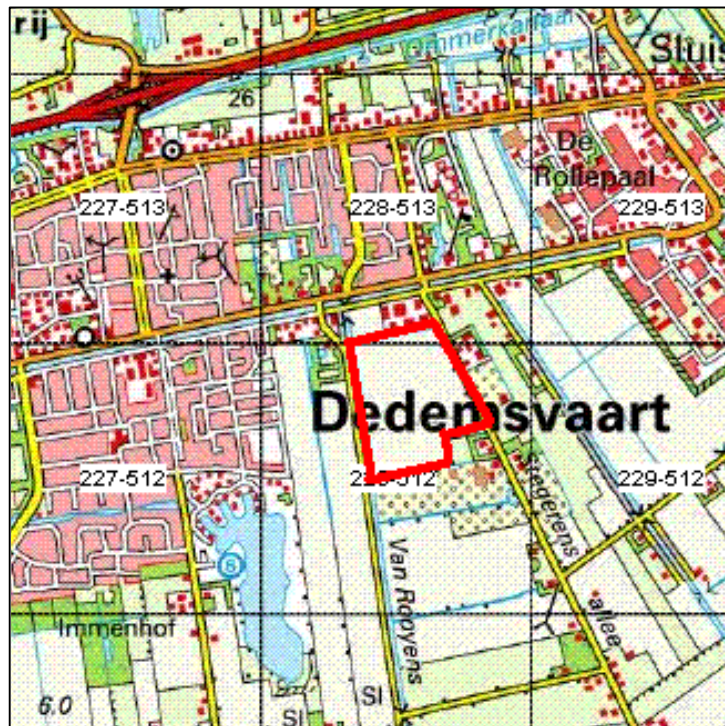
Het plangebied bevindt zich ten zuiden van de bebouwde kom van Dedemsvaart tussen de Van Rooyens Hoofdwijk en de Stegerensallee (zie figuur 1.1). Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit bouwland. Langs de westzijde van het plangebied ligt een oude veenwijk (de Van Rooyens Hoofdwijk).

Het akkerbouwgebied heeft aan de westzijde een brede watergang, de Van Rooyens Hoofdwijk en een smalle recent gegraven sloot. In het plangebied liggen drie veenwijken, waarvan er twee zijn dichtgegroeid (aan de zuidzijde van het gebied en centraal in het gebied). Aan de noordzijde ligt een wijk die nog wel water bevat, maar aan het verlanden is. Langs de akkers en akkerranden groeit o.a. kweek, vogelmuur, paarse dovenetel, veldereprijs, zachte dravik, gewone smeerwortel, kleine veldkers, melganzevoet, haagwinde, akkerviooltje, schijfkamille, gewoon herderstasje, klimopereprijs en zachte ooievaarsbek. Bij de veenwijken komen voor: o.a. riet, grote brandnetel, waterzuring, liesgras, gele lis, schietwilg, harig wilgenroosje, oeverzegge, haagwinde, grote lisdodde. In de waterhoudende veenwijk ook blaartrekkende boterbloem en klein kroos. Langs de Van Rooyenshoofdwijk komen voor: hoge cyperzegge, pluimzegge en gele lis. En langs ene recent gegraven slootje o.a. puntkroos, wolfspoot, pitrus, zomprus, mannagrass en smalle waterpest.

Figuur 1.1

Plangebied (rode figuur) ten zuiden van Dedemsvaart.

Bron kaart: Topografische Dienst Emmen

1.5

VOORGENOMEN RUIMTELIJKE INGREEP

De plannen betreffen de aanleg van een waterrijke woonwijk. De Van Rooyens Hoofdwijk zal plaatselijk verbreed worden. Tevens wordt een dam en een brug aangelegd over deze watergang. Voor meer informatie wordt verwezen naar het Voorontwerp Stedebouwkundige Schets in Bijlage 2. De geplande periode van uitvoering is nog onbekend.

HOOFDSTUK

2 Wettelijk kader

2.1 NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND

De juridische bescherming van de Nederlandse natuur is in hoofdlijn geregeld via twee sporen. De soortenbescherming, welke landelijk is geregeld onder de Flora- en faunawet, en de gebiedbescherming waarbinnen de Natuurbeschermingswet 1998 een belangrijk kader is.

In onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de wettelijke en beleidsmatige kaders voor natuurbescherming, die relevant zijn voor dit project.

2.1.1 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Een belangrijk deel van deze wetgeving geeft uitvoering aan Europese richtlijnen. Daarbij gaat het om de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Natura 2000-gebieden vallen onder het beschermingsregime dat is opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998.¹

NATURA 2000

Onder Natura 2000 worden de gebieden verstaan die op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden aangewezen. De gebieden zijn van grote betekenis voor de bescherming van de Europese biodiversiteit en dienen gezamenlijk met alle andere aangewezen gebieden in Europa een ecologisch netwerk te vormen. In de loop van 2007 worden alle Natura 2000-gebieden in Nederland (opnieuw) aangewezen en worden voor deze gebieden instandhoudingsdoelen geformuleerd.

BESCHERMINGSREGIME

Om de instandhoudingsdoelen te waarborgen geldt er een vergunningplicht voor alle plannen en projecten die mogelijk (significante) gevolgen kunnen hebben voor het beschermde natuurgebied. Een vergunning voor een project kan alleen worden verleend indien vooraf zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelen niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen).

¹ Andere gebieden die een beschermde status op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 hebben gekregen zijn de beschermde natuurmonumenten, en de gebieden die de minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van de Natura 2000-gebieden).

2.1.2

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Sinds 1990 vormt de bescherming en ontwikkeling van de nationale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) de ruimtelijke ruggengraat van het natuurbeleid. De globaal begrensde Ecologische Hoofdstructuur is in 1995 planologisch verankerd in het Structuurschema Groene Ruimte. In 2006 is het beleid overgenomen in de Nota Ruimte.² Met de inwerkingtreding van de Nota Ruimte is het Structuurschema Groene Ruimte vervallen.

De overheid beschrijft haar aanpak om de achteruitgang in oppervlakte en kwaliteit van de Nederlandse natuur tegen te gaan. De overheid heeft hiervoor kerngebieden en ecologische verbindingszones aangewezen: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Voor de verdere uitwerking van instrumenten en begrippen die in de Nota Ruimte genoemd worden, is in 2007 het beleidskader Spelregels EHS³ opgesteld door het Rijk en provincies. Deze Spelregels dienen doorvertaald te worden in de provinciale beleidskaders.

De EHS beoogt het realiseren van een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Voor de begrensde EHS (netto EHS) geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een 'nee, tenzij'-regime. Het ruimtelijke beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het beleidskader 'Spelregels EHS' zegt over de bovengenoemde wezenlijke kenmerken en waarden het volgende: "Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken, zullen de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten worden gespecificeerd. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde".

"Feitelijk gaat het om de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied zoals opgenomen in de voorlopige Landelijke Natuurdoelenkaart die is opgenomen in het tweede Meerjarenprogramma Vitaal Platteland, en de nadere uitwerkingen daarvan zoals provinciale natuurdoeltypenkaarten en concrete uitwerkingsplannen." (Spelregels EHS, paragraaf 2.5, p. 11).

In de Spelregels zijn twee uitzonderingen opgenomen waarbij een individuele ingreep of een combinatie van projecten, ondanks een significant negatief effect op de waarden en kenmerken van de EHS, toch aanvaardbaar kan zijn. Het betreft de 'herbegrenzing EHS om andere dan ecologische redenen' en 'EHS-saldobenadering', bij gevallen waarbij significante

² Ministeries VROM, EZ, LNV en VenW, Nota Ruimte, Ruimte voor ontwikkeling, 2006 (verder: Nota Ruimte).

³ Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS, een gezamenlijke uitwerking van rijk en Provincies, te raadplegen op www.minInv.nl (verder: Spelregels EHS).

negatieve effecten plaatsvinden door de uitvoer van een combinatie van plannen, projecten en handelingen. In het beleidskader Spelregels EHS wordt dit nader toegelicht. Bij eventuele significante effecten is het compensatiebeginsel van toepassing.

2.1.3

FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 regelt de Flora- en faunawet de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren (zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om hun directe leefomgeving, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

Mogelijkheid voor vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen, of de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen drie groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen sluiten aan bij de indeling in tabellen van de AMvB Flora- en faunawet.

Groep 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (Tabel 1 AMvB)

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een gedragscode gewerkt wordt (Tabel 2 AMvB; vogels)

Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffing worden aangevraagd. Deze kan worden verleend indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en). Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. Voor vogels geldt echter een uitgebreide toets voor een ontheffing (zie onder groep 3).

Groep 3: Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten en in AMvB aanvullend aangewezen soorten (streng beschermde soorten) (Tabel 3 AMvB)

Voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de door het ministerie van LNV per algemene maatregel van bestuur nog aanvullend aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

§ er geen andere bevredigende oplossing bestaat;

- § er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten (geldt alleen voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn);
- § er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort(en);
- § er aantoonbaar zorgvuldig wordt gehandeld.

HOOFDSTUK

3

Onderzoek gebiedenbescherming

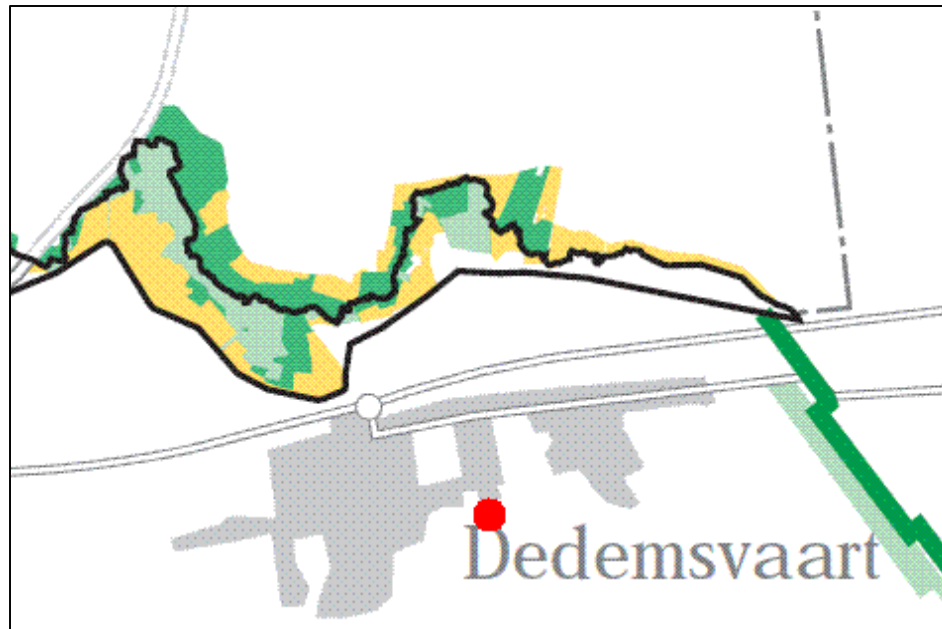
3.1

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Het plangebied ligt op circa 1,5 kilometer van het EHS-gebied Reestdal.
Het Reestdal bestaat uit het riviertje de Reest en omliggende dotterbloemhooilanden.

Tabel 3.1

Globale ligging plangebied (rode stip) ten zuiden van het meest dichtbij gelegen EHS-gebied Reestdal (binnen zwarte lijnen).

3.2

EFFECTBESCHRIJVING

3.2.1

RUIMTEBESLAG EN VERNIPPERING

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van EHS-gebied, waardoor ruimtebeslag en versnippering niet aan de orde zijn.

3.2.2

VERSTORING

Het plangebied ligt op circa 1500 meter afstand van het EHS-gebied. Door de afstand en de bestaande verstoring die uitgaat van de tussenliggende infrastructuur en bebouwing wordt verstoring tijdens de aanleg- en gebruiksfase niet verwacht.

3.2.3 HYDROLOGISCHE VERANDERINGEN

Tijdens de aanlegfase van de woonwijk zal mogelijk bronbemaling toegepast worden. Hierdoor kan een tijdelijke, ontwaterende werking uitgaan van de werkzaamheden. Naar verwachting blijven deze effecten beperkt door de grote afstand tussen het plangebied en het EHS-gebied. Na uitvoering van de werkzaamheden en het stopzetten van de bemaling zal de uitgangssituatie zich weer herstellen. Gezien de tijdelijke, beperkte aard van de ingreep zal geen onaanvaardbare aantasting optreden.

3.3 TOETSING VAN EFFECTEN

Er is geen sprake van aantasting van de wezenlijke waarden van omliggende EHS-gebieden door ruimtebeslag, versnippering, verstoring of hydrologische veranderingen. Het 'Nee, tenzij' principe is niet aan de orde en er hoeft geen compensatie plaats te vinden.

HOOFDSTUK

4 Onderzoek soortenbescherming

4.1 BESCHERMDE SOORTEN

4.1.1 VAATPLANTEN

Volgens de gegevens van natuurloket is één beschermde soort van tabel 1 van de Flora- en faunawet en maximaal 2 soorten van de Rode Lijst bekend in het kilometerhok waarin het plangebied gelegen is. Mogelijk komen tabel 1 soort zwanenbloem en de Rode Lijstsoorten krabbenscheer en plat fonteinkruid voor in het plangebied.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten van de Flora- en faunawet waargenomen en ook geen Rode Lijst soorten. Krabbenscheer is zeker niet aanwezig, zwanenbloem en plat fonteinkruid mogelijk wel omdat ze later in het seizoen bloeien dan wanneer het veldbezoek plaatsvond.

4.1.2 BROEDVOGELS

Op basis van de terreinkenmerken van het plangebied (watergangen en bouwland) zijn met name watervogels en akkervogels te verwachten. Soorten die mogelijk tot broeden komen in het plangebied zijn meerkoet, waterhoen, wilde eend, knobbelzwaan, Kievit, scholekster, gele kwikstaart en veldleeuwerik. Nestlocaties (b.v. bomen en bebouwing) van jaarrond beschermde broedvogels zijn niet in het plangebied aanwezig. De enkele lage wilgen en berken die in het plangebied voorkomen zijn niet geschikt voor holtebroedende vogels. In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek territoria van Kievit (2), scholekster (1), gele kwikstaart (1) aangetroffen. Langs de Van Rooyenshoofdwijk komt daarnaast knobbelzwaan (nest), meerkoet (nest) en wilde eend tot broeden. Verder zijn territoria van geelgors, grasmus en zwarte kraai (nest) vastgesteld langs de veenwijken in het gebied. Buiten het plangebied zijn daarnaast territoria van veldleeuwerik, kneu, braamsluiper en vink aangetroffen. Overigens zijn gele kwikstaart, veldleeuwerik en kneu opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde broedvogels.

4.1.3 ZOOGDIEREN

In het plangebied worden op basis van de terreinkenmerken zoogdieren verwacht als aardmuis, bunzing, hermelijn, huisspitsmuis, veldmuis, woelrat, tweekleurige bosspitsmuis, wezel, rosse woelmuis, bosmuis, konijn en haas. Tijdens het veldbezoek is haas (tabel 1 Flora- en faunawet) waargenomen.

Vanwege het ontbreken van bomen en bebouwing is de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet te verwachten. Gezien het open karakter van het plangebied en de beperkte breedte van de Van Rooyens Hoofdwijk wordt niet verwacht dat het plangebied fungeert als een (onmisbare) vliegroute voor vleermuizen. Mogelijk wordt het plangebied wel als (beperkt) foerageergebied gebruikt door gewone dwergvleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis. Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat er geen potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn in het plangebied. Langs de randen zullen verspreid foeragerende vleermuizen aanwezig zijn. De laanbeplanting langs de Stegerensallee kan een vliegroute vormen voor vleermuizen vanuit Dedemsvaart.

De aanwezigheid van waterspitsmuis is op voorhand niet uit te sluiten. Waarnemingen van de soort zijn bekend ten zuiden van Dedemsvaart (Bode et al. 1999) De soort is afhankelijk van goed ontwikkelde, minder voedselrijke vegetaties. Mogelijk komt de soort voor in de oeverzone van de Van Rooyens Hoofdwijk en/ of zijsloten die met deze watergang in verbinding staan. Tijdens het veldbezoek is geschikt leefgebied voor waterspitsmuis (tabel 3 Flora- en faunawet) aangetroffen in de veenwijken aan de zuidzijde van het gebied en centraal in het gebied (zie afbeelding 4.1). Hier is een gevarieerde, vochtige rietbegroeiing aanwezig. In/ langs de overige watergangen wordt de soort niet verwacht, vanwege het ontbreken van goed ontwikkelde (oever)vegetaties.

Afbeelding 4.1

Geschikt leefgebied voor waterspitsmuis binnen het plangebied

4.1.4

AMFIBIEËN

Op basis van de terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens zijn tabel 1- soorten als bastaardkikker, bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad in het plangebied te verwachten. Tijdens het veldbezoek zijn waargenomen: gewone pad (larven in de Van Rooyenshoofdwijk), bastaardkikker (verspreid in het gebied ca. 10 ex.) en bruine kikker (1 ex. in centrale veenwijk).

Op basis van bekende verspreidingsgegevens is het voorkomen van de strikt beschermde poelkikker op voorhand niet uit te sluiten in het plangebied (van der Sluis 2006 & RAVON). Poelkikker heeft een voorkeur voor zonbeschenen, zwak zure, stilstaande wateren met een

rijke oevervegetatie. Mogelijk komt de soort voor in de oeverzone van de Van Rooyens Hoofdwijk en/ of zijsloten die met deze watergang in verbinding staan. Tijdens het veldbezoek is gebleken dat de waterhoudende veenwijk aan de noordzijde van het plangebied geschikt leefgebied vormt voor de poelkikker (tabel 3). Overige strikt beschermde amfibieën zijn op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet in het plangebied te verwachten.

Afbeelding 4.2

Geschikt leefgebied voor poelkikker in het plangebied

4.1.5

REPTIELEN

Op basis van bekende verspreidingsgegevens (RAVON & Natuurloket) en de terreinkenmerken is de aanwezigheid van reptielen niet te verwachten. Ook tijdens het veldbezoek zijn er geen aanwijzingen gevonden voor het mogelijk voorkomen van reptielen.

4.1.6

VISSSEN

In de omgeving van het plangebied is het voorkomen bekend van de strikt beschermde grote modderkruiper (Crombaghs et al. 2001 & Waterschap Groot Salland 2008). De soort is op voorhand niet uit te sluiten in het plangebied. Grote modderkruiper leeft in ondiep, stilstaand of zeer langzaam stromend water waarin veel planten aanwezig zijn en waar op de bodem een dikke modderlaag aanwezig is (Bron: www.minlnv.nl). Mogelijk komt de soort voor in de Van Rooyens Hoofdwijk of zijsloten van deze watergang. Overige strikt beschermde vissoorten zijn op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet in het plangebied te verwachten.

Tijdens het veldbezoek is echter gebleken dat een goed ontwikkelde watervegetatie in de watergangen ontbreekt. Ook zijn tijdens intensieve bemonstering van de watergangen geen beschermde vissoorten waargenomen en worden ze ook niet in het plangebied verwacht.

4.1.7

ONGEWERVELDEN

Bij het Natuurloket zijn geen gegevens bekend van beschermde ongewervelden binnen het plangebied. Gezien de terreinkenmerken en habitateisen van beschermde ongewervelden

zijn deze ook niet in het plangebied te verwachten. Ook tijdens het veldbezoek zijn hiervoor geen aanwijzingen gevonden.

Wel is in het kilometerhok waarin het plangebied deels gelegen is, één soort van Rode Lijst bekend. Naar verwachting betreft het bruine vuurvliinder. Binnen het plangebied wordt geschikt leefgebied (bloemrijke, voedselarme vegetaties) echter niet verwacht. Tijdens het veldbezoek zijn deze ook niet waargenomen.

4.1.8

WEEKDIEREN

Uit de directe omgeving van het plangebied is een oude waarneming bekend van de strikt beschermde platte schijfhoren. De soort is in 1996 eenmalig aangetroffen tijdens een macrofaunabemonstering in de Van Royenshoofdwijk (Bron: databestand macrofauna Waterschap Velt en Vecht).

Hoewel de soort niet is opgenomen op tabel 3 van de Flora- en faunawet, heeft de soort wel een vergelijkbare beschermingsstatus door opname op Habitatrichtlijn bijlage IV. Op voorhand lijkt geschikt leefgebied aanwezig voor de soort in het plangebied. Platte Schijfhoren heeft een voorkeur voor helder, stilstaand of zeer zwakstromend water met een rijke plantengroei (Bron: www.minInv.nl). Mogelijk komt de soort voor in de Van Rooyens Hoofdwijk of zijsloten van deze watergang.

Tijdens het veldbezoek is intensief bemonsterd in de wateren, maar is de soort niet aangetroffen. Platte schijfhoren wordt niet verwacht in het plangebied vanwege het ontbreken van een goed ontwikkelde watervegetatie in het deel van de Van Rooyens Hoofdwijk en haar zijsloten die in het plangebied liggen. Ca. 1 kilometer ten zuiden van het plangebied (ten zuiden van de Hoopmansveenweg) verandert het karakter van de Van Rooyenshoofdwijk en krijgt de watergang een rijke waterbegroeiing. Naar verwachting komt de soort hier (nog) wel voor.

4.2

MOGELIJKE GEVOLGEN VOOR BESCHERMDE SOORTEN

De belangrijkste ingrepen met mogelijke gevolgen voor beschermde soorten zijn:

- § Grond- en graafwerkzaamheden;
- § Beïnvloeding van het watermilieu;
- § Realisatie van woningen en ontsluiting;
- § Plaatsen van verlichting.

De mogelijke gevolgen voor beschermde soorten door de ingrepen zijn:

- § Zwanenbloem en haar standplaatsen kunnen worden geschaad tijdens graafwerkzaamheden in oeverzones van watergangen;
- § Broedende vogels en nesten kunnen worden verstoord wanneer de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden;
- § Vleermuizen kunnen worden verstoord door licht wanneer werkzaamheden plaatsvinden buiten de dagperiode. Indien de laanbeplanting langs de Stegerensallee wordt aangetast kunnen vliegroutes van vleermuizen worden aangetast. Door de aanwezigheid van voldoende alternatieve foerageergebieden zal geen schade optreden aan onmisbare foerageergebieden van vleermuizen;

- § Door grond- en graafwerkzaamheden kunnen holen en/of schuilplaatsen van kleine zoogdieren worden verstoord of vernietigd, individuele dieren kunnen daarbij worden verstoord of omkomen;
- § Bij werkzaamheden aan de veenwijken kan habitat van waterspitsmuis worden aangetast;
- § Voortplantingsgebied van amfibieën kan aangetast worden door beïnvloeding van het watermilieu. Overwinteringsplaatsen van algemene amfibieën kunnen worden aangetast door grond- en graafwerkzaamheden en individuele dieren kunnen daarbij worden verstoord of omkomen. Leefgebied van poelkikker kan worden aangetast;
- § Tijdens de uitvoering kan de fysieke aanwezigheid van machines en mensen leiden tot verstoring van dieren.

4.3

TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET

Tabel 4.2

Beschermde soorten waarvoor de Flora- en faunawet (mogelijk) van toepassing is

Beschermde soorten	Verbodsbepaling
Zwanenbloem	Vernielen van groeiplaatsen (art. 8)
Alle voorkomende broedvogels	Vernietigen van nesten en verstoring van verblijfplaatsen (art. 11)
Aardmuis, egel, bunzing, hermelijn, huisspitsmuis, veldmuis, woelrat, tweekleurige bosspitsmuis, wezel, rosse woelmuis, bosmuis, haas, waterspitsmuis, vleermuizen, bastaardkikker, bruine kikker, kleine watersalamander, gewone pad, poelkikker	Vernietigen van holen en/of verblijfplaatsen (art. 11) Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10)

4.4

VOORKOMEN EN BEPERKEN VAN SCHADE

In onderstaand ecologisch werkprotocol is een aantal maatregelen en uitvoeringsvoorschriften opgenomen waarmee de negatieve gevolgen voor in het wild voorkomende beschermde soorten planten en dieren zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen.

- § Schade aan broedvogels dient altijd worden voorkomen. De werkzaamheden dienen minimaal buiten het broedseizoen van vogels (dus vóór half maart en na half juli*) te worden gestart. In de periode half juli tot augustus kan alleen worden gewerkt mits er geen broedvogels worden verstoord. Het verwijderen van bomen en struiken dient buiten de periode half maart-half juli plaats te vinden.
- § Tijdens werkzaamheden geen gebruik maken van felle, uitstralende lichtbronnen, vooral rond schemertijden, om negatieve effecten op foeragerende vleermuizen te voorkomen.
- § De laanbeplanting langs de Stegerensallee mag niet worden aangetast.
- § Bij grondwerkzaamheden één kant op werken, om het voor dieren mogelijk te maken de werkzaamheden te ontvluchten.
- § Werkzaamheden in de sloten en in de oever kunnen het beste tijdens de maanden september-november (d.w.z. na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust van vissen en amfibieën) worden uitgevoerd.
- § Voorkomen dat amfibieën, vissen of andere waterdieren tijdens het dempen in de watergangen ingesloten raken. Indien wel dieren in het afgezette deel van de watergang

* Deze periode is indicatief. Sommige vogelsoorten hebben een afwijkende broedperiode.

ingesloten raken, deze vangen en overzetten naar een deel van de watergang waar geen werkzaamheden plaatsvinden. Voor het vangen en overzetten van beschermde soorten is echter ook een ontheffing nodig.

- § Terreindelen die gehandhaafd blijven, worden zoveel mogelijk met rust gelaten.
- § Vanuit de algemene zorgplicht dient tijdens de werkzaamheden continu te worden gelet op aanwezigheid van al dan niet beschermde planten en dieren. Bij aantreffen van dieren en planten moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond c.q. (bij planten) onnodig aangetast worden. In het geval dat een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, worden passende maatregelen genomen of er wordt naar een andere oplossing gezocht.

4.5 MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLINGEN EN ONTHEFFINGEN

Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologisch werkprotocol kan voor een aantal beschermde soorten de negatieve gevolgen voorkomen of beperkt worden. Voor andere soorten is schade niet te vermijden en worden verbodsbepalingen overtreden. De Flora- en faunawet biedt mogelijkheden om uitzonderingen te maken op de verbodsbepalingen, in de vorm van vrijstellingen en ontheffingen. Dit is in onderstaande tabel voor het plangebied weergegeven.

Tabel 4.3

Beschermingsniveau van (mogelijk) beïnvloede soorten.

Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Beïnvloede soorten
1. Soorten met algemene vrijstelling	Zwanenbloem, aardmuis, egel, bunzing, hermelijn, huisspitsmuis, veldmuis, woelrat, tweekleurige bosspitsmuis, wezel, rosse woelmuis, bosmuis, haas, bastaardkikker, bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad
2. Overige soorten met voorwaardelijke vrijstelling Vrijstelling mits gedragscode wordt toegepast. Indien geen gedragscode: ontheffing noodzakelijk. Ontheffing mits gunstige staat van instandhouding van de soort.	-
3. Streng beschermde soorten Ontheffing mits gunstige staat instandhouding soort, geen andere bevredigende oplossing en dwingende redenen van groot openbaar belang.	Mogelijk: waterspitsmuis, poelkikker

Binnen het plangebied is geschikt leefgebied aanwezig voor de strikt beschermde soorten waterspitsmuis en poelkikker.

Aanvullend onderzoek naar het voorkomen van waterspitsmuis is noodzakelijk in het daarvoor geschikte seizoen (globaal begin mei tot en met november), wanneer werkzaamheden plaatsvinden in en rondom de veenwijken (zie afbeelding 4.1).

Aanvullend onderzoek naar het voorkomen van poelkikker is noodzakelijk in het daarvoor geschikte seizoen (globaal begin mei tot half juli), wanneer werkzaamheden plaatsvinden in en rondom de watergang (zie afbeelding 4.2).

HOOFDSTUK

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1

GEBIEDSBESCHERMING

- § Het plangebied ligt op ruime afstand van gebieden die zijn aangewezen onder de Natuurbeschermingswet 1998 (> 6km). Er zijn geen negatieve effecten te verwachten door de voorgenomen ruimtelijke ingrepen op Natura 2000-gebieden;
- § Er is geen sprake van negatieve effecten op de EHS. Het 'nee-tenzij' principe is niet aan de orde en compensatie hoeft niet plaats te vinden.

5.2

SOORTENBESCHERMING

- § In het gebied komen soorten voor die door de Flora- en faunawet worden beschermd;
- § Door naleving van het ecologisch protocol (zie § 4.4) kan een deel van de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of beperkt worden;
- § Werkzaamheden dienen buiten de broedperiode van vogels (indicatief: half maart-half juli) te worden uitgevoerd;
- § Niet alle schade is te vermijden, waardoor voor enkele soorten verbodsbepalingen worden overtreden. De meeste soorten zijn opgenomen op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Hiervoor gelden vrijstellingen;
- § Mogelijk is sprake van negatieve effecten op de zwaarder beschermde soorten waterspitsmuis en poelkikker als gevolg van de werkzaamheden. Aanvullend onderzoek naar het voorkomen van waterspitsmuis en poelkikker is noodzakelijk wanneer werkzaamheden plaatsvinden in en rondom de geschikte watergangen. Uit dit onderzoek kan naar voren komen dat het noodzakelijk is om een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aan te vragen.
- § Voor de vrijgestelde soorten en niet beschermde soorten geldt de zorgplicht. Aan de zorgplicht kan worden voldaan door tijdens de uitvoering de maatregelen uit het ecologisch protocol te volgen;
- § Indien toch werkzaamheden plaatsvinden binnen het broedseizoen, kunnen negatieve gevolgen voor vogels niet uitgesloten worden. Nader onderzoek kan dan noodzakelijk zijn.
- § Indien de laanbeplanting langs de Stegerensallee wordt aangetast, kunnen negatieve gevolgen voor vleermuizen niet worden uitgesloten. Nader onderzoek kan dan noodzakelijk zijn.

5.3

AANBEVELINGEN

Bij de bouw van huizen kan ingespeeld worden op het voorkomen van verschillende soorten. Door kleine maatregelen kan de biodiversiteit in de wijk behouden of vergroot worden. Voorbeelden zijn dakpannen en stenen waar huismussen en gierzwaluwen onder en in kunnen broeden; open stootvoegen (kleine openingen) zodat vleermuizen de spouw kunnen gebruiken als verblijfplaats en het inzaaien van verschillende grassen en kruiden.

BIJLAGE 1

Bronnen

- § Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger, 1999. De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- § Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De vlinderstichting (2006). De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS Nederland, Leiden.
- § Broekhuizen et al., 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijk Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.
- § Crombaghs, B.H.J.M., N. van den Berg & A.B. Goutbeek, 2002. 'Vissen in Overijssel'. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel.
- § Nie, H.W. de, 1997. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Stichting Atlas Verspreiding Nederlandse Zoetwatervissen. Media Serv' b.v. Doetichem
- § Sluis, M. van der, 2006. Faunaonderzoek Reestdal. EcoGroen Advies, Zwolle.
- § Waterschap Groot Salland, 2008. Waarnemingenbestand vissen.
- § Waterschap Velt en Vecht, 2008. Waarnemingenbestand macrofauna.

Websites:

- § Het Natuurloket: www.natuurloket.nl
- § Ministerie van LNV: www.minlnv.nl
- § Provincie Overijssel: www.overijssel.nl
- § Ravon: www.ravon.nl
- § Waarneming.nl: www.waarneming.nl

BIJLAGE 2

Inrichtingschets

Gronden Boelens

Voorontwerp september 2008

COLOFON

QUICKSCAN ECOLOGIE WONINGBOUW DEDEMSVAART

OPDRACHTGEVER:

Gemeente Hardenberg

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

M. (Marco) van der Sluis

GECONTROLEERD DOOR:

I. (Irma) Bakkers
R. (Rosanne) van Oudheusden

VRIJGEGEVEN DOOR:

Ernst Meindersma

Datum

6 mei 2009

B01035.160601

ARCADIS Nederland B.V.

Het Rietveld 59a

7321 CT Apeldoorn

Postbus 673

7300 AR Apeldoorn

Tel. 055 - 5815 999

Fax 055 - 5815 599

www.arcadis.nl

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.